

ΟΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ, ΟΛΟΙ ΙΣΟΙ

Στη νεότερη ιστορία της η Ελλάδα έχει επιδείξει έμπρακτα μεγάλη αντοχή στις ταχείες αλλαγές. Μετά το 1922 κατάφερε να ενσωματώσει αρμονικά προσφυγικό πληθυσμό σε τεράστιους αριθμούς, που έφταναν ως το ένα πέμπτο του ολικού πληθυσμού της χώρας. Μερικές δεκαετίες αργότερα-μέσα σε περίπου είκοσι πέντε χρόνια από τη δεκαετία του 1950- κατάφερε να ενσωματώσει το μισό αγροτικό πληθυσμό στα αστικά κέντρα, χωρίς να δημιουργηθούν κοινωνικά προβλήματα, όπως συνέβη στη Λατινική Αμερική (τενεκεδουπόλεις, μεγάλα περιθωριακά κοινωνικά στρώματα, αθλιότητα, βία). Άλλωστε και οι ίδιοι οι Έλληνες έγιναν μετανάστες μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960-1970 για πολιτικούς ή οικονομικούς λόγους στην Αμερική, την Αυστραλία, τη Γερμανία και αλλού. Σήμερα, στον 21ο αιώνα, η Ελλάδα έγινε χώρα-δέκτης πολιτικών προσφύγων, ανθρώπων που αναγκάστηκαν να ξεριζωθούν από την πατρίδα τους λόγω πολεμικών

συρράξεων και δικαιούνται άσυλο και προστασία, καθώς και οικονομικών μεταναστών, ανθρώπων που αναζητούν μία καλύτερη τύχη στη χώρα μας. Κανένας δεν αμφισβητεί ότι βιώνουμε μία από τις μεγαλύτερες-αν όχι τη μεγαλύτερη-οικονομική κρίση (ίσως και πνευματική;) της ιστορίας μας. Άνθρωποι χαμηλών κυρίως κοινωνικών στρωμάτων αντιμετωπίζουν τεράστια οικονομικά προβλήματα, με αποτέλεσμα η ανασφάλειά τους να αυξάνεται διαρκώς. Η κρίση αύξησε επίσης την εγκληματικότητα, που ίσως κάποιες φορές είναι και απόρροια της κοινωνικής ανασφάλειας. Έτσι, ολόκληρες περιοχές υποβαθμίζονται, μετατρέπονται σε «γκέτο» και δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, για να στρέψουν τους κατοίκους κατά των «αδυνάτων», των μεταναστών. Άλλωστε, η απουσία αποτελεσματικής κρατικής πολιτικής έχει ως απόρροια να γινόμαστε όλοι μάρτυρες όλο και περισσότερων φαινομένων αυτοδικίας εναντίον τους. Η Ελλάδα, λοιπόν, που ήταν

διαχρονικά χώρα αποστολής αλλά και υποδοχής μεταναστών αντιμετωπίζει σήμερα τεράστιες προκλήσεις.

Ας πιάσουμε, ωστόσο, το νήμα από την αρχή. Στο βορειοανατολικό άκρο της Ελλάδας, περισσότερο από 900 χιλιόμετρα

Φωτογραφία: Μαρία Μαράκη

από την Αθήνα, υπάρχει ένα ποτάμι, ο Έβρος. Το ποτάμι που ενώνει και χωρίζει την Ελλάδα με την Τουρκία. Εκεί ο φυσικός παράδεισος μετατρέπεται καθημερινά σε πεδίο μάχης. Οι ξέρες είναι μοιρασμένες: μία ελληνική, μία τουρκική. Πληροφορίες λένε πως κυρίως τις νύχτες χωρίς φεγγάρι βάρκες φέρνουν μέσω της γειτονικής χώρας παράνομους μετανάστες. Πράγματι, με τις πρώτες αχτίδες

φωτός θα δει κανείς πατημασιές, πεταμένα και σκισμένα ρούχα, σακίδια, απομεινάρια που διηγούνται ιστορίες μια ζωής. Από 150 έως 440 άτομα την ημέρα θα αποπειραθούν να περάσουν το ποτάμι. Ανάμεσά τους: γυναίκες, παιδιά, βρέφη, έγκυοι. Άνθρωποι από το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Ιράν, το Ιράκ, την Παλαιστίνη, την Αλγερία, τη Σομαλία, το Μαρόκο έχουν ένα όνειρο: μία θέση στις μεγάλες πόλεις της Ευρώπης. Κάποιοι θα συλληφθούν -οι περισσότεροι μάλιστα το επιδιώκουν- θα οδηγηθούν στα κέντρα «υποδοχής»-κράτησης και, αν δεν κάνουν κάποιο λάθος, θα περιμένουν μερικές μέρες, εωσότου εκδοθεί η απόφαση προσωρινής τους απέλασης που θα τους επιτρέψει να ταξιδέψουν στην Αθήνα και να χαθούν μέσα στην ανωνυμία. Ένα βήμα, λοιπόν, πιο κοντά σε αυτό που εκείνοι θεωρούν «Γη της Επαγγελίας». Στη Ν. Βύσσα, το τελευταίο χωριό πριν από τα ελληνοτουρκικά σύνορα, ο Έβρος κάνει μια εκτροπή και ρέει αποκλειστικά στην Τουρκία. Έτσι, δημιουργείται μία ζώνη 12,5 χιλιομέτρων που αποτελούν και τα μοναδικά χερσαία σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία. Στο σημείο αυτό σχεδιάζεται από το ελληνικό

κράτος και η κατασκευή ενός φράχτη από συρματοπλέγμα, με σκοπό να περιορίσει τα κύματα των λαθρομεταναστών. Μόνο τον τελευταίο χρόνο έχουν περάσει από εκεί 33.000 μετανάστες, ενώ πέρυσι μόλις 3.500. Η διαφορά αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι το Αιγαίο μάλλον θεωρήθηκε ασύμφορο από τους διακινητές. Η αστυνομία υποστηρίζει πως αν μειωθούν οι διακινητές θα μειωθούν και οι μετανάστες, αλλά τα στοιχεία μέχρι τώρα τους διαψεύδουν. Προσπαθεί να αποτρέψει την είσοδό τους με θερμικές κάμερες και να τους συλλάβει αν εισέλθουν. Οι κάτοικοι του βόρειου Έβρου νιώθουν αμηχανία και φόβο για τους δεκάδες ξένους που συναντάνε καθημερινά στα χωριά τους, παράλληλα όμως και συμπόνια. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Frontex, 35.000 λαθρομετανάστες έχουν περάσει μέσα σε 10 μήνες από τα 12,5 χιλιόμετρα χερσαίων συνόρων και το τμήμα του Έβρου που χωρίζει την Ελλάδα με την Τουρκία. Οι μετανάστες αυτοί, αφού αποκτήσουν πλαστά έγγραφα στην Ελλάδα, μεταβαίνουν συνήθως οδικώς ή και αεροπορικώς σε άλλες χώρες της Ε.Ε., που ήταν και ο αρχικός τους στόχος. Όταν όμως ελεγχθούν σε κάποια χώρα της Ε.Ε. και

διαπιστωθεί ότι εισήλθαν προερχόμενοι από την Ελλάδα, τότε σύμφωνα με τις διαδικασίες του κανονισμού Δουβλίνου II επαναπροωθούνται στην Ελλάδα. Ένας φαύλος κύκλος δηλαδή.

Εκεί κοντά, στην ακριτική Θράκη, βρίσκεται και η Κομοτηνή, που τα τελευταία περίπου 300 χρόνια, όπως και τα περίχωρά της, έχει διατηρήσει σχεδόν αναλλοίωτη την ιδιαίτερη και μοναδική πολυπολιτισμική της φυσιογνωμία. Με τη συνθήκη της Λωζάνης οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί της Κομοτηνής εξαιρέθηκαν από την ανταλλαγή πληθυσμών με την Τουρκία. Μετά το 1922 προσέφυγαν στην περιοχή αρκετοί πρόσφυγες από τον Πόντο, τη Μικρά Ασία, την Ανατολική Θράκη και την Ανατολική Ρωμυλία. Την ίδια περίοδο βρήκαν καταφύγιο στην πόλη και αρκετοί μουσουλμάνοι αντικεμαλιστές, ως πολιτικοί πρόσφυγες. Σε όλο το νομό Ροδόπης συμβιώνουν αρμονικά χριστιανοί και μουσουλμάνοι. Εδώ μεγαλώνουμε με θρησκευτικές διαφορές, στην ίδια γειτονιά, στην ίδια τάξη, δίπλα-δίπλα, αλλά και με ενδοιασμούς. Τόσο κοντά, μα συνάμα και τόσο μακριά. Αυτό είναι ίσως και το πιο θλιβερό. Σαφώς και υπάρχουν και ρατσιστικά

Φωτογραφία: Έλενα Μοσχίδη, Πέπη Λουλακάκη

φαινόμενα που εκδηλώνονται και από τις δύο μεριές και οφείλονται πολλές φορές σε εθνικιστικές απόψεις, πνευματική ένδεια, φόβο και άγνοια προς το διαφορετικό, αλλά και σε στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Μήπως όμως ήρθε η ώρα να αλλάξουμε στάση και συμπεριφορά; Η Ελλάδα έχει αλλάξει ριζικά και μόνο αν το συνειδητοποιήσουμε ίσως καταφέρουμε να ορίσουμε και τους κανόνες για τη νέα εποχή της. Το θέμα είναι τι μπορούμε να κάνουμε από εδώ και πέρα και να δούμε πόσους μετανάστες πραγματικά θέλουμε και μπορούμε να «αντέξουμε», να υποστηρίξουμε, να βοηθήσουμε. Δε μιλάμε βέβαια για μετανάστες «σκλάβους» και «δούλους», ανθρώπους δεύτερης κατηγορίας, σκυφτούς, υποταγμένους, με το

χέρι απλωμένο στα φανάρια, αλλά για ισότιμους, ισόνομους, όρθιους ανθρώπους-πολίτες. Ανθρώπους που θα περπατάνε μαζί μας και δίπλα μας και όχι πίσω μας. Τα μέτρα που θα μπορούσαμε να λάβουμε είναι πολλά και ποικίλα και όχι απαραίτητα πολύπλοκα και δαπανηρά. Πρώτον και κύριον, θα πρέπει να δοθεί έμφαση από την ελληνική πολιτεία στην ανθρωπιστική παιδεία των πολιτών, ώστε να αναγνωρίσουμε το διπλανό μας ως συμπλήρωμα της ελλιπούς μας ύπαρξης και ως συνεργάτη και φίλο, γεγονός που θα μας οδηγήσει και στην αποδοχή της ιδιαιτερότητάς του. Επιπλέον, δε φτάνει μόνο να αναγνωρίσουμε την ετερότητα του άλλου, θα πρέπει και να ενστερνιστούμε όλοι τις αρχές της ελευθερίας, της ισότητας, της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης. Αν μη τι άλλο, έναν τεράστιο ρόλο στον αγώνα αυτόν για την καταπολέμηση του ρατσισμού διαδραματίζουν τα μέσα ενημέρωσης που μπορούν να ευαισθητοποιήσουν την κοινωνία, επισημαίνοντας την απανθρωπιά που συνοδεύει το ρατσισμό, και να αποκαλύψουν τα οργανωμένα και δημαγωγικά σχέδια ορισμένων ηγετών, οι οποίοι εκτρέφουν και προωθούν το ρατσισμό

για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Ακόμη, οι πνευματικοί άνθρωποι κάθε κατηγορίας (καλλιτέχνες, λογοτέχνες, ακαδημαϊκοί κ.τ.λ.) με την πανανθρώπινη και οικουμενική διάσταση των έργων τους έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν στον περιορισμό κάθε ρατσιστικής παραφυάδας που δυναμιτίζει το ειρηνικό κλίμα και να καλλιεργήσουν την ιδέα της αμοιβαίας αποδοχής ατόμων και λαών. Αναμφισβήτητα, η πολιτεία είναι αυτή που φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη για μια τέτοια προσπάθεια και αυτή που πρέπει να επεκτείνει την κοινωνική πρόνοια σε άτομα που υφίστανται ρατσιστικές διακρίσεις. Έτσι, θα πρέπει να φροντίσει την κοινωνική ένταξη των ατόμων που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις και να τους δώσει περισσότερες ευκαιρίες επαγγελματικής αποκατάστασης. Καταληκτικά, το κράτος θα πρέπει να επιβάλλει νομικές και ποινικές κυρώσεις σε άτομα που εμμένουν σε ρατσιστικές συμπεριφορές.

Ο ρατσισμός, λοιπόν, δε βλέπεται μόνο τα θύματα, αλλά και τους θύτες, αφού τους ωθεί στον πολιτικό ολοκληρωτισμό, τη βία, την ιδεολογική σύγχυση, τον κοινωνικό όλεθρο.

Αντίθετα, σε μία κοινωνία, στην οποία όλοι είναι διαφορετικοί αλλά και ίσοι, ο δείκτης του ρατσισμού είναι καθηλωμένος στο μηδέν. Ας μην ξεχνάμε, ότι ο πραγματικά μεγάλος άνθρωπος, ο πραγματικά μεγάλος λαός, είναι αυτός που ξέρει να μαθαίνει από τα προτερήματα των άλλων, ενώ διατηρεί αλώβητη τη δική του ταυτότητα. Γι' αυτό άλλωστε οφείλουμε όλοι μας-μικροί και μεγάλοι-να αντιληφθούμε ότι η ύπαρξη διαφορετικών στοιχείων, από άνθρωπο σε άνθρωπο, δεν αποτελεί αρνητικό στοιχείο, αλλά ίσα-ίσα θετικό. Γιατί ένας κόσμος όμοιος, χωρίς διαφορές, θα οδηγούνταν στη στασιμότητα. Όπως έχει πει και ο Πάολο Κοέλιο, ισπανός συγγραφέας, «Πρέπει οι άνθρωποι να μάθουν να σέβονται το περιβάλλον, τη διαφορετικότητα των πολιτισμών και να μάθουν να είναι πρόθυμοι να συζητήσουν μεταξύ τους. Τότε μόνο μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο». Αυτό δεν είναι που επιδιώκουμε; Να κάνουμε τον κόσμο μας καλύτερο!

Άννα Μαυρίκου,
ΓΕΛ Ιάσμου.